

Inleiding

Deze CIROC-nieuwsbrief verschijnt aan de vooravond van het CIROC-seminar 'De wereld achter de wietteelt' op 12 december 2007. Daarom is deze nieuwsbrief geheel gewijd aan drie recent verschenen rapporten over wietteelt. In de eerste bijdrage gaat Toine Spapens in op een recent onderzoek naar de wereld achter de wietteelt op basis van een kleine twintig dossiers van afgesloten opsporingsonderzoeken en interviews met zestien actief bij de bedrijfsmatige wietteelt betrokken personen. Op basis van dit onderzoek worden verschillende soorten producenten onderscheiden: zelfstandige telers, exploitanten van wietkwekerijen en criminele samenwerkingsverbanden die zich bezig houden met de inkoop, verkoop en de teelt van wiet. Ook gaat hij in op de alarmerende bevindingen van Bovenkerk en Hogewind (2003) dat bewoners van achterstandswijken soms met (dreiging met) geweld zouden worden gedwongen om een deel van hun woning ter beschikking te stellen voor de hennepeteelt. In de tweede bijdrage gaan Dirk Korf en Marije Wouters in op de aanpak van hennepkwekerijen. Op basis van hun onderzoek concluderen zij dat er zowel in 2005 als in 2006 ongeveer 6.000 hennepkwekerijen zijn ontmanteld, ofwel zo'n 500 per maand. Daarbij gaat het in totaal om zo'n 2.7 miljoen tot 2.8 miljoen planten en stekken. Kleinschalige telers staan centraal in de derde bijdrage van Tom Decorte. Op basis van onder meer interviews met 748 kleinschalige cannabiskwekers in Vlaanderen, gaat hij in op de motieven en kweekpatronen van deze kleinschalige kwekers en op de onbedoelde neveneffecten van overheidsbeleid. In de vaste rubriek signaleringen vindt u ten slotte weer een overzicht van enkele andere recent verschenen publicaties.

Edward Kleemans

Analyse

De wereld achter de wietteelt in Zuid-Nederland

Dr. Toine Spapens (Universiteit van Tilburg)

Onlangs werd de derde rapportage van de Monitor Georganiseerde Het Kabinet Balkenende III heeft in 2004 de zogenaamde 'Cannabisbrief' het licht laten zien, waarin onder meer de aanpak van de bedrijfsmatige wietteelt hoog op de beleidsmatige agenda werd gezet (TK, Vergaderjaar 2003 – 2004, 24077, nr. 125). De directe aanleiding daarvoor waren publicaties van de Utrechtse professor Frank Bovenkerk, waarin een alarmerend beeld was geschetst van de greep die criminele groeperingen op de hennepeteelt in Nederland zouden uitoefenen (Bovenkerk, 2001; Bovenkerk & Hogewind, 2003). Vooral de bevinding dat bewoners van achterstandswijken soms met geweld, of onder dreiging daarvan, werden gedwongen een deel van hun woning ter beschikking te stellen voor de hennepeteelt, zorgde voor veel ophef.

In de voornoemde brief werd dan ook een stringentere en meer integrale aanpak de bedrijfsmatige hennepkwekerij aangekondigd. Tevens zouden de criminele organisaties achter de wietteelt meer aandacht krijgen. Op grond van de beschikbare informatie gold vooral Zuid-Nederland als een gebied waar de bedrijfsmatige wietteelt zich concentreerde. Onder auspiciën van het parket Roermond ging hier dan ook, in 2005, de pilot 'Hennep en georganiseerde criminaliteit' van start. Ten behoeve daarvan

Inhoudsopgave

- ◆ Inleiding
- ◆ Analyse
 - De wereld achter de wietteelt in Zuid-Nederland
 - Ontmantelen van hennepkwekerijen
 - Cannabisteelt in Vlaanderen
- ◆ Signaleringen
- ◆ CIROC-studiedagen

was nader inzicht in de organisatiegraad van de hennepeteelt geboden. In de zomer van 2006 is – in opdracht van het WODC – een onderzoek gestart, uitgevoerd door de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Universiteit van Tilburg.

Ten behoeve van het onderzoek zijn een kleine twintig dossiers van afgesloten opsporingsonderzoeken naar wietteelt bestudeerd. Daarnaast zijn zestien actief bij de bedrijfsmatige wietteelt betrokken personen geïnterviewd. Het onderzoek werd beperkt tot telers die de plantages slechts vanwege de te verwachten financiële winst hadden ingericht. Degenen die de wiet louter voor eigen gebruik kweekten zijn buiten beschouwing gelaten.

Op grond van het onderzoek kunnen uiteenlopende producenten worden onderscheiden, namelijk: zelfstandige telers, exploitanten van wietkwekerijen en criminele samenwerkingsverbanden die zich met de inkoop, verkoop en de teelt van wiet bezighouden. Tezamen vormen zij een samenhangend 'hennepnetwerk.'

Zelfstandige telers

Zelfstandige telers kweken om te beginnen wiet in de eigen woning, waarbij het gaat om plantages met een omvang van zo'n 100 tot 1000 planten. Zij financieren de kwekerij zelf en richten deze ook zelf in, eventueel met hulp van vrienden of kennissen. De zelfstandige thuishouder verzorgen de planten, knippen de toppen, en zorgen voor het drogen daarvan. Vervolgens verkopen zij de oogst aan coffeeshops of aan andere inkopers. Een deel van de zelfstandige telers, die de nodige expertise hebben opgebouwd, toont zich ondernemingsgezin, en investeert de winst in meer of grotere kwekerijen, die worden ondergebracht in andere door hen gehuurde woningen, of in bedrijfspanden. Vanwege de omvang van de kwekerijen is het niet ongebruikelijk dat zij bij het opzetten en runnen daarvan ook de hulp van allerlei personen uit hun sociale netwerk inroepen.

Exploitanten

In de tweede plaats kunnen 'exploitanten' van kwekerijen worden onderscheiden. Zij zijn vergelijkbaar met grotere zelfstandige telers, met het verschil dat zij de kwekerijen in woningen van vrienden of kennissen installeren. Exploitanten beschikken over de nodige ervaring met eigen kwekerijen. Om die reden worden zij door anderen, die niet over kennis van zaken beschikken, gevraagd om ook bij hen een 'tuintje' in te richten. De exploitanten regelen de benodigde materialen, de opbouw van de kwekerij, het knippen van de planten en de afzet van de oogst. Zo nodig zorgen zij tevens voor mensen die de planten kunnen verzorgen, hoewel

dit ook vaak wordt overgelaten aan de bewoner. De opbrengsten worden verdeeld tussen de exploitant en degene die de ruimte ter beschikking stelt.

Er zijn geen voorbeelden aangetroffen van kwekers die werden gedwongen de ruimte in hun woning beschikbaar te stellen. Het was eerder andersom: exploitanten gaven in interviews aan dat zij allerlei gegadigden juist moesten afhouden en doorverwijzen. De exploitanten beperkten het aantal kwekerijen doorgaans tot vijf à tien tegelijkertijd. Het opzetten en onderhouden van de plantages brengt dan ook veel werk met zich mee. Niet alleen moeten 'hokkenbouwers,' elektriciens, knippers, enzovoorts worden geregeld, maar ook dienen voortdurend allerlei grotere en kleinere problemen in de kwekerijen te worden opgelost.

Het beeld uit eerder onderzoek dat één exploitant de kwekerijen in een hele straat zou runnen, kon evenmin worden bevestigd. Een geïnterviewde teler uit een volksbuurt, waar bijna deur voor deur wietplantages waren geïnstalleerd, gaf daarentegen aan dat iedereen in de straat met eigen vrienden of kennissen werkte. In een willekeurige politieregio zijn dan ook waarschijnlijk tientallen exploitanten van hennepkwekerijen actief.

Criminele samenwerkingsverbanden

In de derde plaats blijkt sprake van criminele samenwerkingsverbanden. De spilfiguren daarin zijn ervaren criminelen, die vaak al andere vormen van zware misdaad hebben gepleegd, en die tevens nauwe contacten onderhouden met criminele organisatoren die bijvoorbeeld betrokken zijn bij de fabricage van synthetische drugs, bij georganiseerde ladingdiefstallen, bij het 'verwerken' van gestolen voertuigen, bij de handel in verdovende middelen, bij gewelddadige overvallen, et cetera.

De kern van de activiteiten van criminele samenwerkingsverbanden is steeds de inkoop en de doorverhandeling van cannabis enerzijds, en de facilitering van de productie anderzijds. Growshops, die in handen zijn van deze groeperingen, staan daarbij centraal. Ter plaatse wordt doorgaans *full service* geboden: aan zelfstandige telers en exploitanten worden legale kweekbenodigdheden geleverd alsmede hennepstekken. Zo nodig worden de aspirant-telers doorverwezen naar dienstverleners als elektriciens. Tot slot wordt de gekweekte wiet ingekocht en het afval uit de kwekerijen ingenomen. Het gaat bij de inkoop zowel om kant-en-klare cannabis als om tussenproducten in de vorm van de complete ongeknipte planten of de nog niet gedroogde hennep toppen.

De criminele samenwerkingsverbanden drijven eerst en vooral op hun handelscontacten. Daarbij betreft het zowel contacten met de gedoogde coffeeshops, al dan niet via tussenpersonen die als 'makelaar' optreden, als relaties met illegale handelaars of buitenlandse afnemers. De beste kwaliteit wiet wordt aan de Nederlandse coffeeshops geleverd. De middelmatige en slechte kwaliteit wordt geëxporteerd, met name naar Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië.

Om verzekerd te zijn van een gestage aanvoer, en uiteraard ook omdat de winstmarges op de verhandelde cannabis dan nog hoger zijn, hebben criminele samenwerkingsverbanden vaak ook nog eigen grote kwekerijen in bedrijf. Naarmate de betrokkenen langer, ongemoeid door overheidsinterventies, actief kunnen blijven, en wanneer de organisatoren er op uit zijn om het hele bedrijfsproces van de wietteelt onder controle te krijgen, kunnen de samenwerkingsverbanden uitgroeien tot stabiele criminele organisaties, met afzonderlijke 'divisies' voor de inkoop, de teelt, en de handel. Andere criminele groeperingen zijn er, onder meer door intimidatie en geweld, in geslaagd ketens van coffeeshops in hun bezit te krijgen, en hebben vervolgens ook growshops geopend en eigen kwekerijen ingericht.

Met bedrijfsmatige wietteelt zijn grote financiële belangen gemoeid. Een kilo cannabis van goede kwaliteit is thans evenveel waard als een kilo XTC-pillen, en het dubbele van een kilo amfetamine. Gezien het gehalte van de criminele samenwerkingsverbanden zal het dan ook geen verbazing wekken dat zij in voorkomende gevallen niet terugschrikken voor zwaar geweld, bijvoorbeeld tegen zakenpartners die op de één of andere manier in gebreke blijven, of tegen *rippers* van hun kwekerijen.

Een samenhangend 'hennepnetwerk'

Hoewel onderscheid kan worden gemaakt tussen zelfstandige telers, exploitanten en criminele samenwerkingsverbanden die zich vooral met de inkoop en handel bezighouden, staat buiten kijf dat zij met elkaar een samenhangend 'hennepnetwerk' vormen. Kleinere zelfstandige thuis-telers maken gebruik van growshops die in handen zijn van criminele samenwerkingsverbanden om hennepstekken te verkrijgen en oogsten te koop aan te bieden. Grotere zelfstandige telers en exploitanten benutten bijvoorbeeld dezelfde hokkenbouwers, elektriciens of knippers. Ook criminele samenwerkingsverbanden kunnen daarop een beroep doen als zij zelf kwekerijen in bedrijf willen stellen.

In de Nederlandse grensgemeenten is in de loop der jaren een uitgebreide infrastructuur ontstaan voor enerzijds de gedoogde handel in softdrugs en anderzijds ook de illegale handel in uiteenlopende soorten verdovende middelen. Vooral de 'kilohandel' met betrekking tot Duitse en Franse afnemers zorgt voor een omvangrijk afzetkanaal voor de in Nederland geproduceerde wiet. Ook de gedoogde coffeeshops moeten veelal, om verzekerd te zijn van voldoende toevoer, al dan niet rechtstreeks zaken doen met criminele samenwerkingsverbanden.

Exploitanten van wietkwekerijen en criminele samenwerkingsverbanden, alsmede de groeperingen die verantwoordelijk zijn voor de exporten in de vorm van kilohandel, hebben in de afgelopen jaren veelal weinig systematische aandacht van de opsporingsinstanties gekregen. Het 'hennepnetwerk' heeft zich dan ook kunnen ontwikkelen tot een stabiel geheel, dat niet eenvoudig te verstoren valt. Bovendien groeit bij de autoriteiten het besef slechts zeer langzaam dat de bedrijfsmatige wietteelt al lang geen onschuldig verschijnsel meer is maar, zeker in Zuid-Nederland, is uitgegroeid tot een core-business voor zware criminelen.

Literatuur

Bovenkerk, F. (2001). *Misdaadprofielen*. Amsterdam: Meulenhoff.
Bovenkerk, F. & W. Hogewind (2003). *Hennep teelt in Nederland. Het probleem van de criminaliteit en haar bestrijding*. Zeist: Kerckebosch.
Spapens, T., H. van de Bunt & L. Rastovac (2007). *De wereld achter de wietteelt*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers (binnenkort te verschijnen). Het volledige rapport is beschikbaar via www.wodc.nl.

Ontmantelen van hennepkwekerijen

Dr. Dirk J. Korf & drs. Marije Wouters (Bonger Instituut, Universiteit Amsterdam)

De Nederlandse overheid zet in op een intensievere aanpak van de wietteelt. In opdracht van het WODC hebben we onderzoek gedaan naar het ontmantelen van hennepkwekerijen in Nederland. In dit artikel bespreken wij de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek.

Beleid

De intensiviteit van het aanpakken van hennepkwekerijen varieert tussen de politieregio's. Wel tekent zich landelijk een duidelijke trend af waarbij de politie steeds vaker en steeds intensiever samenwerkt met andere instanties en ook met commerciële bedrijven. Dit beleid wordt geformaliseerd onder de noemer integrale aanpak en daarbij worden steeds vaker convenanten afgesloten.

Het ontmantelen van hennepkwekerijen heeft de afgelopen jaren steeds meer het karakter gekregen van een gestructureerde, gestroomlijnde en ook meer routinematige aanpak, waarbij financiële belangen eveneens sterker een rol lijken te spelen. Bij de praktische uitvoering van de ontmantelingen zijn energiebedrijven de belangrijkste partners, soms in combinatie met particuliere ontmantelbedrijven. Energiebedrijven hebben er baat bij dat zoveel mogelijk panden worden opgerold, want met het proces verbaal kunnen ze een forse navordering voor illegaal verbruikte elektriciteit innen. Ontmantelbedrijven winnen aan populariteit; zij nemen de politie veel vuil werk uit handen en zorgen voor een kos-

tenbesparing. Woningbouwverenigingen worden in toenemende mate bij de ontmantelingen betrokken, maar zijn meestal niet bij de ontmanteling zelf vertegenwoordigd.

Afgezien van gevallen van acuut gevaar, waarin altijd meteen tot ontmanteling wordt overgegaan, heeft het fenomeen 'rooidagen' zich over grote delen van het land verspreid. Veel regio's organiseren dagen waarop gepland meerdere kwekerijen achter elkaar worden opgerold. Ruwweg gaat het per regio om één rooidag per maand, waarbij telkens vijf kwekerijen worden ontmanteld. Tussen en binnen politieregio's zijn er wel verschillen. Slechts enkele regio's werken vrijwel alleen met rooidagen en andersom zijn er ook maar een paar regio's waar nauwelijks of helemaal geen rooidagen plaatsvinden. In de meeste regio's hanteert men een combinatie van rooidagen en ad hoc ontmantelingen.

Definities

Er bestaat geen heldere en eenduidig gehanteerde scheidslijn tussen een stek en een plant. Ook is er geen gemeenschappelijke, landelijk dekkende definitie van een hennepkwekerij. Er is wel een redelijk breed geaccepteerd minimum van vijf planten voordat gesproken wordt van een hennepkwekerij. Soms wordt een locatie als kwekerij geteld als er geen planten of stekken (meer) in staan.

Er wordt in het veld vaak gesproken van kleine versus grote kwekerijen. Het belangrijkste onderscheidende criterium is het aantal planten. En: hoe vakkundiger een kwekerij is ingericht, hoe eerder die getypeerd wordt als professioneel.

Aantallen ontmantelingen

Het vaststellen van het aantal ontmantelingen binnen een regio per jaar is vaak een kwestie van het bij elkaar sprokkelen van gegevens en naast elkaar leggen van databestanden. Er bestaat geen vaste standaardregistratie van ontmantelingen. Bovendien worden locaties niet overal en steeds op dezelfde manier als hennepkwekerijen geclassificeerd. Geen enkele politieregio noteert stekkerijen altijd als aparte categorie, maar in de meeste regio's worden ze (soms of altijd) wel geregistreerd als kwekerijen. Drogerijen – plekken waar reeds geoogste planten liggen te drogen – lijken wat minder dan stekkerijen als kwekerij geregistreerd te worden. Slechts enkele regio's registreren hennepdrogerijen consequent als een aparte categorie. Daarnaast kan het gebeuren dat een locatie waar helemaal geen hennepplanten staan of niet meer aanwezig zijn, toch als een kwekerij in de registratie wordt opgenomen. En ten slotte komt het voor dat dezelfde ontmanteling meer dan een keer wordt geregistreerd.

Zonodig na extrapolatie en correctie voor over- of onderschatting hebben we voor de meeste regio's een schatting van het aantal ontmantelingen kunnen maken. Op basis van ons onderzoek lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat er zowel in 2005 als in 2006 ongeveer 6.000 hennepkwekerijen zijn ontmanteld, ofwel zo'n 500 per maand.

Er zijn soms opvallend grote verschillen in het geschatte aantal ontmantelingen tussen regio's. Voor de regio's die 'kleine' kwekerijen wel meenemen liggen de schattingen gemiddeld ruim twee keer zo hoog als voor de regio's die dit niet doen. Het lijkt er sterk op dat regio's die 'kleine' kwekerijen meetellen verhoudingsgewijs meer van zulke kwekerijen ontmantelen en/of ruimhartiger registreren.

Aantallen planten en stekken

Bij het ontmantelen van hennepkwekerijen worden meestal de planten stuksgewijs geteld. Echter: bij een fors aantal planten gaat men vaker over tot berekeningen of schattingen. Hoewel dit doorgaans weloverwogen en beredeneerd geschiedt, is dus juist bij de grotere aantallen planten de kans aanwezig van over- of onderrapportage. Ook stekken worden meestal nauwkeurig geteld, maar hier gaat men iets vaker over tot het berekenen of schatten. Door de wijze waarop stekken worden gekweekt zijn de aantallen doorgaans gemakkelijker te berekenen dan bij planten. Toch geldt ook hier dat de kans op over- of onderrapportage toeneemt naarmate er meer stekken in een kwekerij staan.

Zowel bij het bepalen van het aantal planten en stekken is er variatie tussen en binnen regio's. Dat zien we ook bij het wel of niet meetellen van kleine aantallen planten, bijvoorbeeld minder dan vijf. Van speciaal belang hierbij is dat sommige regio's die wel altijd meetellen in hun registratie en andere niet. Omdat het om relatief geringe aantallen gaat, wordt het totaal aantal geregistreerde planten niet sterk beïnvloed. Belangrijker is dat sommige regio's dit soort vangsten wel altijd meetellen bij het aantal ontmantelingen en andere niet altijd of zelfs nooit. Dit kan het totaal aantal geregistreerde ontmantelingen binnen een regio sterk beïnvloeden.

In de meeste politieregio's wordt het aantal bij ontmantelingen in beslaggenomen hennepplanten in alle districten geregistreerd, maar er zijn er ook waar het wisselt. Er is dus geen landelijk dekkende registratie. Dit geldt nog sterker voor de stekken. Wanneer het aantal planten wel wordt vastgelegd, dan gebeurt dit op uiteenlopende manieren. Om te beginnen kan men het relatief vaak uit de interne politieregistratie halen. Daarnaast kan het uit de registratie van het ontmantelbedrijf worden gehaald. Stekken worden relatief vaak geregistreerd alsof het planten zijn.

Sommige regio's zijn helemaal niet in staat om cijfers over geconfisqueerde planten en stekken terug te vinden in hun registratie. De meeste regio's wel, maar vaak gaat het dan om het aantal planten inclusief het aantal stekken. Deze aantallen waren ook niet meer uit te splitsen. Daarom hebben we alleen schattingen gemaakt van het aantal in beslaggenomen planten en stekken samen. Op basis van onze cijfers schatten we dat in 2005 zo'n 2,7 miljoen en in 2006 circa 2,8 miljoen planten en stekken in beslaggenomen zijn bij ontmantelingen van hennepkwekerijen. Er valt tussen de twee jaren wel een lichte stijging te bespeuren, maar vooralsnog kan niet gesproken worden van een duidelijke opwaartse trend.

In het rapport 'Harde aanpak, hete zomer' wordt ook ingegaan op mogelijke effecten van de aanpak van hennepkwekerijen en worden suggesties gedaan voor een betere monitoring.

Wouters, M., D.J. Korf & B. Kroeske (2007). *Harde aanpak, hete zomer. Een onderzoek naar de ontmanteling van hennepkwekerijen in Nederland*. Amsterdam: Rozenberg Publishers (ISBN 978 90 5170 556 0).

Cannabisteelt in Vlaanderen: Patronen en motieven van 748 kwekers

Prof. Dr. Tom Decorte (Universiteit Gent)

Het gebruik van cannabis is een normaal onderdeel van een algemene (jeugd)cultuur geworden. Anderzijds heeft aan de aanbodzijde de inheemse teelt aan belang gewonnen: veel landen, waaronder België, produceren in toenemende mate hun eigen marihuana. Rondom die (inter)regionale productie en handel heeft zich bovendien een grote economie van legale en illegale bedrijven ontwikkeld.

De laatste jaren wordt de opkomst van de inheemse cannabisteelt in de media (en door beleidsmakers en drugsbestrijders) geassocieerd met 'professionele' en 'crimineel georganiseerde' ondernemers, vaak Nederlandse telers, die - onder invloed van een hardere aanpak boven de Moerdijk - naar 'onze contreien' uitwijken. Zij zetten met commerciële bedoelingen plantages op, bedoeld voor de aanvoer naar Nederlandse coffeeshops. Maar die beeldvorming is selectief en gekleurd: ze biedt geen representatief beeld van de werkelijke aard of omvang van de cannabisteelt in Vlaanderen. Ook de wetenschappelijke inzichten omtrent het fenomeen zijn beperkt. Het schaarse wetenschappelijke onderzoek is vaak gebaseerd op politiedossiers en het perspectief van de bestrijders. Veel belangrijke preliminaire vragen met betrekking tot de sociale organisatie en de segmentering van de cannabismarkt blijven vooralsnog onvoldoende beantwoord.

Onderzoek

Het Instituut voor Sociaal Drugsonderzoek zette tussen 2005 en 2007 een driedelige studie op: a) een analyse van de berichtgeving over cannabis-

teelt in 7 Vlaamse kranten van 1992 tot 2005; b) face-to-face interviews met 89 cannabiskwekers; en c) een (anonieme) internetenquête onder 659 telers. De studie biedt geen representatief beeld van de volledige Vlaamse cannabismarkt, maar geeft wel een accuraat beeld van de motieven en kweekpatronen van 748 cannabiskwekers.

In deze studie werden vooral *kleinschalige telers* - mensen die nooit meer dan 20 planten in één oogst hebben geteeld - geïnterviewd, die niet bij politie of justitie bekend zijn. Ze kweken niet uit commerciële motieven, maar vooral om in hun eigen gebruik en dat van hun omgeving te voorzien. Voor de meesten gaat het vooral om de niet-materiële voordelen: ze willen goedkopere weed voor eigen gebruik, ze zijn nieuwsgierig en willen zien of het echt zo makkelijk is, en putten plezier uit het kweken op zich. Een aantal telers begint zelf te kweken uit onvrede met de slechte kwaliteit (té sterk, te chemisch,...) van de weed in Nederlandse coffeeshops, om het illegale circuit te vermijden en het risico op betrapting bij grens- en politiecontroles te reduceren. Sommige mensen telen cannabis om medicinale redenen (als pijnstillers), omdat medicinale cannabis op doktersvoorschrift én de cannabis uit Nederlandse coffeeshops te duur zijn.

Conclusies

Deze studie doet vermoeden dat – naast de grootschalige teelt - ook de kleinschalige thuisteelt een niet te onderschatten aandeel in de gehele cannabismarkt vormt. Niet alleen omdat het vermoedelijk over zeer grote aantallen gaat, maar ook omwille van een aantal kenmerken van deze cannabisproducenten. Immers, ook de niet-commerciële telers beschikken over veel know-how, en schakelen in hun kwekerscarrière vaak op meer verfijnde en efficiënte teelttechnieken over: van zaden op stekken, van buitenteelt op binnenteelt, bewuste keuze voor bepaalde variëteiten, gebruik van ‘professionele’ uitrusting, et cetera. De kennis van teelttechnieken is niet langer het monopolie van een kleine kring van grootschalige (en criminele) producenten. Ook *buitenteelt* blijft een belangrijk segment van de markt uitmaken.

Onbedoelde effecten van repressie

Zowel in een volledig illegaal circuit (in België) als in een gedoogmodel waarbij de aanvoer niet gereguleerd is (Nederland), bestaat geen enkele controle op de kwaliteit van het verhandelde product. In Nederland opteerde de overheid een aantal jaren geleden voor een harde politieke en justitiële aanpak van de wietteelt, met geavanceerde opsporingstechnieken en regelmatige ‘rooidagen’. Maar dat repressieve politieoptreden heeft niet het beoogde effect gesorteerd. Integendeel, het heeft belangrijke onbedoelde effecten gehad op de organisatie, de gehanteerde kweektechnieken, en de kwaliteit van de geproduceerde cannabisproducten.

Kleine en idealistische hobbytelers hielden ermee op, en ‘professionelen’ springen in het gat. Deze telers calculeren bestraffing in als een professioneel risico, introduceren malafide praktijken, en zijn weinig of niet geïnteresseerd in de kwaliteit van het product, maar wel in sterke wietsoorten en de financiële opbrengst die deze kunnen genereren. Het repressieve beleid leidde op die manier tot een monocultuur (een verschaald aanbod van soorten met een twijfelachtige kwaliteit), en een meer criminele cannabisbranche.

De harde politieaanpak leidde ook tot een verplaatsing van de hennep-teelt, met een Kafkaësk neveneffect: een deel van de in België geproduceerde cannabis wordt naar (Nederlandse) coffeeshops geëxporteerd, om dan – aangezien Belgen een belangrijk cliënteel van de Nederlandse coffeeshops in de grensstreken uitmaken - vervolgens weer in gebruikershoeveelheden in België te worden ingevoerd. Die sociologische realiteit geeft aanleiding tot een onzinnige vorm van politiek gekissebis tussen Belgische en Nederlandse grensgemeenten.

Repressie of regulering?

Ook in België gaan - onder meer vanuit de politiediensten - steeds meer stemmen op om van de bestrijding van de inheemse cannabisteelt een nationale prioriteit te maken. Gezien de onbedoelde neveneffecten van

het Nederlandse beleid in de laatste jaren, is een repressieve aanpak wellicht geen structurele oplossing. De cannabisteelt zal enigszins verschuiven, maar ook hier zal de cannabisbranche verhard en ‘crimineel’ worden. Bovendien zullen de sterkte en de kwaliteit van het product nog minder beheersbaar blijken te zijn.

Gezien de grote vraag naar cannabis enerzijds - het land cannabisvrij krijgen is geen realistische beleids optie - en het onuitroeibare karakter van de plant (zo makkelijk in ons klimaat te verbouwen) en de hele cannabissector (met legale en illegale bedrijven) is de meest aangewezen optie de regulering van de markt. Een gedoogbeleid heeft, zo merkt Nederland ook stilaan, een beperkte houdbaarheidsdatum. De illegale status van cannabis en zijn producenten is de belangrijkste motor van de lucratieve inheemse teelt en de criminele organisaties in de branche, en vormt tegelijkertijd een belangrijke hinderpaal voor het voeren van een beleid gericht op de bevordering van de volksgezondheid.

Politici en hun naaste adviseurs smoren elk debat over alternatieve reguleringsmodellen met de juridische drogreden dat we aan internationale verplichtingen gebonden zijn. Regulering is níét louter een theoretische optie, als er maar voldoende politieke wil bestaat bij een regering die overtuigd is van de voordelen van regulering en deze voordelen zwaarder vindt wegen dan de nadelen. Op korte termijn kunnen trouwens op het lokale vlak wél stappen worden gezet om de hele cannabismarkt in de minst onaantoonbare vorm te ‘pushen’, vooral door de kleinschalige huisteelt van marihuana te gedogen.

Decorte, T. & P. Tuteleers (2007). *Cannabisteelt in Vlaanderen. Patronen en motieven van 748 kwekers*. Acco: Leuven (ISBN 978 90 334 64614).

Signaleringen

Dowling, S., K. Moreton, & L. Wright (2007). *Trafficking for the Purposes of Labour Exploitation. A Literature Review*. Home Office Online Report 10/07. London: Home Office.

Guerette, R. (2007). “Immigration Policy, Border Security, and Migrant Deaths. An Impact Evaluation of Life-saving Efforts under the Border Safety Initiative.” *Criminology & Public Policy* 6(2): 245-266.

Jacobs, J.B. (2007). *Mobsters, Unions, and Feds. The Mafia and the American Labor Movement*. New York: New York University Press.

Nieuwbeerta, P. & P.R. Smit (2007). *Moord en doodslag in Nederland; 1998 en 2002-2004*. Den Haag: WODC.

Zhang, S.X. (2007). *Smuggling and Trafficking in Human Beings. All Roads lead to America*. Westport: Praeger.

Zhang, S., K.L. Chin, & J. Miller (2007). “Women’s Participation in Chinese Transnational Human Smuggling: A Gendered Market Perspective.” *Criminology* 45(3): 699-733.

CIROC-studiedagen

13 februari 2008: Ondergronds bankieren

9 mei 2008: Illegale wapenhandel

COLOFON

Redactie: dr. E.R. Kleemans en dr. R. Staring

CIROC,
Vrije Universiteit Amsterdam
Kamer 8A-16,
De Boelelaan 1105,
1081 HV Amsterdam

email: ciroc@rechten.vu.nl
tel: +31 (0) 20 598 6231
<http://www.ciroc.nl>